

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗІ

УДК 330.1

*Доц. Б.А. Карпінський, канд. екон. наук; студ. Г.Я. Чабан –
Львівська державна фінансова академія*

ІНВЕСТИЦІЙНЕ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК

Систематизовано основні положення інвестиційного кредитування проектів підприємства. Інвестиційне кредитування визначено як фінансування діяльності, спрямованої на придбання, створення, реконструкцію та модернізацію об'єктів. Виділено умови, за яких простий банківський кредит стає інвестиційним. Розглянуто питання розробки управління інвестиційною діяльністю підприємства на прикладі інвестиційного кредитування у ВАТ "Горохівхліб", що пов'язане із хлібопекарською діяльністю.

Ключові слова: інвестиційне кредитування, проект, формування, розвиток, підприємства.

Assoc. prof. B.A. Karpinsky; stud. H.Y. Chaban – Lviv State Academy of Finance

Investment crediting of enterprises of Ukraine: forming and development

The main principles of the evolution of investing project affections of the enterprise have been defined. The investing crediting is defined as financing the activity directed at purchasing, forming, reconstruction and modernization of the objects. The main conditions of the transformation of banking credit into investing have been also indicated. The problem of strategic management of investment activity of an enterprise has been considered at the example of investing crediting of General partnership "Gorokhivkhlib". The partnership belongs to bakery industry.

Keywords: investment crediting, project, forming, development, enterprises.

Актуальність теми. Тенденція на трансформацію економіки України сприяє її структурній перебудові, демонополізації, розвитку конкуренції, формуванню ринкової інфраструктури, що адекватно висуває вимоги випереджаючого розвитку виробництва товарів споживання й послуг, збільшення асортименту й номенклатури виробів, які продукуються, з метою нарощування прибутковості та зниження ризику. Водночас, у менеджменті організації підприємств на перший план висувається проблема розширення виробництва, рішення якої полягає в активізації інвестиційної діяльності, оскільки перехід до випуску конкурентоспроможної продукції неможливий без залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, які спрямовуються в реальне виробництво. Їхнє надходження залежить від формування цивілізованого інвестиційного клімату, створюваного на законодавчому рівні, а також, властиво, від підприємств як об'єктів інвестування, що самостійно розробляють програми розвитку виробництва. Таким чином, проблема вибору стратегії управління інвестиційною діяльністю набуває актуальності не лише для підприємств, але й для зовнішніх інвесторів через їхню зацікавленість у кінцевих результатах виробничого процесу.

Дослідженню питання розробки стратегії управління інвестиційною діяльністю присвячено низку фундаментальних праць вітчизняних і іноземних вчених [1-19]. Проте питання вибору методів інвестиційного кредитування на рівні конкретних підприємств галузей досліджено доволі скупо, про що свідчать і практичні результати залучення інвестицій в оновлення їх виробничого й технологічного базису.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є узагальнення теоретичних положень та розроблення методичних рекомендацій щодо стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємства, спрямованого на об'єкти реального інвестування.

Для досягнення означеної мети поставлено такі задачі: узагальнення теоретичних положень із питань стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємства; здійснення аналізу можливостей підвищення ефективності стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємства з урахуванням його фінансово-економічного стану на момент інвестування; розроблення рекомендацій щодо формування інвестиційних рішень підприємства з використанням результатів аналізу взаємовпливу проектів і об'єкта інвестування; визначення показників якісної та кількісної оцінки взаємопривабливості інвестиційного проекту та підприємства.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність підприємств харчової промисловості. Предметом дослідження є процес стратегічного управління реальними інвестиціями.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що за своєю сутністю *інвестиції* – грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку від цієї діяльності у вигляді відсотків, роялті, дивідендів та орендних доходів або приросту капіталу, або досягнення соціальної вигоди; капітальні вкладення в розвиток виробництва або невиробничу сферу [10, с. 50-54].

Той, хто володіє капіталом (грошима) і вкладає його (їх) у ту або іншу комерційну справу, називається інвестором, а процес вкладення капіталу – інвестуванням або строковим фінансуванням. У будь-якій підприємницькій діяльності інвесторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, тобто підприємства і окремі ланки капіталу.

Ефективність інвестиційних проектів оцінюється на основі таких базових принципів:

- перший – оцінка повернення інвестованого капіталу повинна здійснюватися на основі показника грошового потоку, який формується за рахунок сум чистого прибутку та амортизаційних відрахувань у процесі експлуатації інвестиційних проектів;
- другий – обов'язкове приведення до теперішньої вартості як інвестованого капіталу, так і сум грошового потоку;
- третій – вибір диференційованої ставки відсотка (дисконтної ставки) у процесі дисконтування грошового потоку для різних інвестиційних проектів.

Об'єктивно, що управління реалізацією інвестиційних проектів здійснюється в розрізі кожного проекту, який включено до інвестиційної програ-

ми підприємства й передбачає розроблення календарного плану реалізації проекту, а також розробку капітального бюджету.

Інвестиційне кредитування підприємства можна визначити як фінансування діяльності, спрямованої на придбання, створення, реконструкцію, модернізацію об'єктів, унаслідок чого виникає потік доходів, які забезпечують повернення банківських коштів і оплату за користування ними відповідно до принципів кредитування (терміновість, платність, повернення, забезпеченість, цільове використання).

Зокрема, за період з 2000 до 2008 рр. відбувається нарощування валового внутрішнього продукту (ВВП) та інвестицій в основний капітал як за рахунок власних коштів, так і кредитів банків (табл. 1).

Табл. 1. Динаміка валового внутрішнього продукту та інвестицій в основний капітал

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Валовий внутрішній продукт, млн. грн.	170070	204190	225810	267344	345113	441452	544153	708300
Темпи зростання до відповідного періоду попереднього року, %								
у порівнянних цінах	105,9	109,2	105,2	109,6	112,1	102,7	107,3	107,3
Інвестиції в основний капітал, усього, млн. грн.	23629	32573	37178	51011	75714	93096	125254	188486
зокрема за рахунок власних коштів підприємств та організацій	16198	21770	24470	31306	46685	53424	72337	106520
кредитів банків та інших позик	391	1400	1985	4196	5735	13740	19406	31182

Водночас, у цьому періоді змінюється частка банківського кредиту у ВВП, яка зросла з 8,65 % до 25,8 % відповідно. Для порівняння, питома вага банківського кредитування у ВВП Японії становить 193 %, у США – 119 %, у Німеччині – 112 %. Незважаючи на наявні позитивні зміни, активізація діяльності банківських структур у сфері здійснення інвестиційних кредитів незначна. Так, обсяг кредитів, спрямованих на фінансування інвестиційної діяльності, за результатами 2007 р. становив понад 7 млрд. грн., залишаючись на критично низькому рівні – 6,5 % від загальної величини кредитних вкладень банківських установ.

Банківський кредит стає інвестиційним у разі забезпечення відтворення капіталу позичальника в розширених масштабах. Відповідно до окресленої сфери інвестиційної діяльності банків, сферу інвестиційного банківського кредитування становлять кредити, які спрямовуються в об'єкти реального інвестування, пов'язані із процесом створення та збільшення не тільки основного капіталу, але й матеріальних цінностей і інновацій. У контексті пізнання інвестиційної природи банківського кредиту та його сутності в роботі виділяються властиві йому функції, а саме – перерозподільна, відтворювальна, стимулювальна й регулювальна.

Як конкретний об'єкт дослідження було вибрано механізм інвестиційного кредитування на підприємстві ВАТ "Горохівхліб" (Волинська обл.), яке займається хлібопекарською діяльністю. Так, Волинська область щодо хлібопекарської галузі характеризується тим, що з 2000 до 2006 рр. було витрачено на власний її інноваційний розвиток майже 19362 тис. грн., а обсяг виробленої інноваційної продукції становив 98708 тис. грн., або 62,4 % від загального обсягу хлібопекарської продукції при інноваційному ефекті 5,098 [8, с. 42].

ВАТ "Горохівхліб" володіє основними засобами на суму – 641,3 тис. грн. Серед них: будівлі та споруди – 422,2; машини та обладнання – 51,3; транспортні засоби – 119,6 тис. грн. відповідно. Знос основних засобів на початок 2008 р. становить 58 %. У власності підприємства перебувають необігові активи на суму – 815,6 тис. грн. За інформацією щодо істотних проблем підприємства, до них належать: нестача коштів та інвестицій для оновлення обладнання і закупівлі нових технологій.

Керівництво підприємства ВАТ "Горохівхліб" для забезпечення конкурентоспроможності продукції висунуло ідею реалізації інвестиційного проекту, який би забезпечив підприємство збільшенням частки ринку хлібопродуктів у регіоні та прибутку. Інвестиційна кредитна пропозиція підприємства – створення виробничої лінії, призначеної для виробництва збіжжя вищого сорту.

Тому, здійснюючи інвестиційну діяльність, підприємство ВАТ "Горохівхліб" орієнтується на досягнення різних цілей, серед них такі: зростання обсягів продаж хлібобулочних виробів; отримання конкурентних переваг на ринку; завоювання нових ринків або певних сегментів ринку, тобто завоювати ринки суміжних районів (регіонів); зниження виробничих витрат; нарощування продуктивності праці; збільшення прибутковості виробництва тощо.

Власними силами, підприємство може забезпечити близько 2,2 млн. грн. Решту – 1320 тис. грн. – потрібно залучити із зовнішніх джерел, зокрема, через довгостроковий комерційний кредит, який надається на термін реалізації інвестиційного проекту. Умови кредитування узгоджуються безпосередньо між банком і підприємством-позичальником (суб'єктом кредитування), на що значною мірою впливають перспективність і комерційна привабливість проекту, яку банк аналізує в процесі ознайомлення з бізнес-планом його реалізації, а також фінансовий стан, і ділова репутація позичальника. Підприємство може взяти кредит у розмірі – 1320 тис. грн. і відповідно протягом року йому потрібно буде сплатити ще 528 тис. грн. Записуємо цю суму в таблицю витрат на проект, і тоді загальна сума витрат буде становити:

$$3562,208 + 528,0 = 4090,208 \text{ тис. грн.}$$

Відносна дохідність проекту становить 270 % на рік.

Аналіз витратності інвестиційного проекту та результативності його реалізації показує, що дохідність проекту становить 2,7 на 1 грн. затрат, а термін окупності даного проекту становить – 3,7 роки.

Висновки. Сучасний процес реформування економічних відносин в Україні нагально введення в дію нових, сучасних виробництв, технологічних

процесів та технологій. Останнє можливо здійснити за рахунок оновлення та відродження наявних виробничих потужностей на підприємствах на засадах інвестиційного кредитування.

Реалізація механізму інвестиційного кредитування підприємства здійснюється на основі аналізу впливу внутрішнього й зовнішнього економічного середовища. У цьому процесі інвестиційний проект виступає як реальні інвестиції, що є сполучним елементом системи. При задіюванні системних заходів, спрямованих на управління інвестиційною діяльністю підприємства, виникає зворотний зв'язок, який сприяє активізації та формуванню позитивного інвестиційного клімату в регіоні й державі.

Література

1. **Азаренков Г.Ф., Петряєва З.Ф., Хмеленко Г.Г.** Економічний аналіз: Навч. посібник/ Харківський держ. економічний ун-т. – Х.: ХДЕУ, 2003. – 208 с.
2. **Болюх М.А., Бурчевський В.З., Горбаток М.І., Заросило А.П., Івахненко В.М.** Економічний аналіз: Навч. посібник/ М.Г. Чумаченко (ред.). – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
3. **Гриневиц Л.В.** Основные принципы управления инвестиционной деятельностью предприятия// Вісник ХДЕУ. – 2001, № 2(18). – С. 93-96.
4. **Вожжов А.П., Попова Н.В.** Інвестиційне кредитування комерційних банків: зміст і вимоги до формування ресурсної бази// Банківська справа. – 2003, № 1. – С. 73-79.
5. **Вожжов А.П., Бондар О.Л., Бородин С.В., Попова Н.В.** Інвестиційне кредитування комерційними банками// Фінанси України. – 2003, № 12. – С. 84-97.
6. **Вожжов А.П., Кузнецова Н.В.** Инвестиционные ресурсы коммерческих банков: формирование и характеристика// Економка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2001, вип. 78. – 123-129.
7. **Дребот Н.П.** Інвестиційна стратегія підприємництва: засади і особливості формування в сучасних умовах// Регіональна економіка. – 2000. – С. 56-67.
8. **Жужкіна Н., Петруха С., Колотуша М.** Парадигма регіонального інноваційного розвитку хлібопекарських підприємств України// Економіст. – 2008, № 4. – С. 28-43.
9. **Іващенко В.І., Болюх М.А.** Економічний аналіз господарської діяльності: Навч. посібник. – К.: ЗАТ "Нічлава", 1999. – 204 с.
10. **Карпінський Б.А., Герасименко О.В.** Фінансово-інвестиційний словник: Навч. посібник. – Львів: Магнолія Плюс, 2005. – 304 с.
11. **Ковалёв В.В.** Методы оценки инвестиционных проектов. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 144 с.
12. **Мазур И.И., Шапиро В.Д.** Управление проектами – справочное пособие. – М.: Высш. шк., 2001-875 с.
13. **Нижник В.М., Пухальський В.В.** Оцінка ефективності інвестицій: проблеми, методологія, практика застосування за умов сталого розвитку// Економіст. – 2003, № 10. – С. 50-51.
14. **Строкович А.В.** Инвестиционная стратегия развития предприятия// Бизнес Информ. – 1997, № 9. – С. 29-31.
15. **Суша Г.З.** Экономика предприятия: Учебн. пособие. – М.: Новое знание, 2003. – 384 с.
16. **Тарасенко Н.В.** Економічний аналіз: Навч. посібник. – 2-ге вид. – Л.: Новий Світ-2000, 2003. – 319 с.
17. **Фінансово-економічний аналіз: Підручник/ Буряк П.Ю., Римар М.В., Бець М.Т., Карпінський Б.А. та ін.** – Під заг. ред. П.Ю. Буряка, М.В. Римара. – К.: Професіонал, 2004. – 528 с.
18. **Швандр В.А.** Экономика предприятия. Тесты, задачи, ситуации: Учебн. пособие для вузов/ В.А. Швандр, В.П. Прасолова. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 95 с.
19. **Ястремская Е.Н., Строкович А.В.** Оценка привлекательности инвестиционных проектов// Экономика и управление. – 1997, № 4. – С. 13-14.